

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای عالی برنامه‌ریزی

مشخصات کلی برنامه و سرفصل دروس
دوره کارشناسی ارشد مشاوره

در ۴ گرایش:
(مشاوره مدرسه، مشاوره شغلی، مشاوره خانواده و مشاوره توانبخشی)

گروه علوم انسانی

مصوب چهارصد و دومین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی
مورخ ۱۳۷۹/۸/۸

بسم الله الرحمن الرحيم

برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد مشاوره

گروه: علوم انسانی
رشته: مشاوره
دوره: کارشناسی ارشد
کمیته تخصصی:
گرایش: مشاوره مدرسه، مشاوره شغلی، مشاوره خانواده و مشاوره توانبخشی
کد رشته:

شورای عالی برنامه ریزی در چهارصد و دومین جلسه مورخ ۱۳۷۹/۸/۸ براساس طرح دوره کارشناسی ارشد مشاوره که توسط گروه علوم انسانی تهیه شده و به تأیید رسیده است، برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس) به شرح پیوست تصویب کرده، و مقرر می دارد:

ماده (۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد مشاوره از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند لازم الاجرا است.
الف: دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اداره می شوند.

ب: مؤسساتی که با اجازه رسمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و براساس قوانین، تأسیس می شوند و بنابراین تابع مصوبات شورای عالی برنامه ریزی می باشند.
ج: مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده (۲) این برنامه از تاریخ ۱۳۷۹/۸/۸ برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می شوند لازم الاجرا است.

ماده (۳) مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد مشاوره در سه فصل مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس برای اجرا به معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ابلاغ می شود.

رأی صادره چهارصد و دومین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی
مورخ ۱۳۷۹/۸/۸
در خصوص برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد مشاوره

۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد مشاوره در ۴ گرایش (مشاوره مدرسه، مشاوره شغلی، مشاوره خانواده و مشاوره توانبخشی) که از طرف گروه علوم انسانی پیشنهاد شده بود، با اکثریت آراء به تصویب رسید.
۲) این برنامه از تاریخ تصویب قابل اجرا است

رأی صادره چهارصد و دومین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی مورخ ۱۳۷۹/۸/۸ در مورد برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد مشاوره صحیح است، به مورد اجرا گذاشته شود.

دکتر مصطفی معین

وزیر علوم، تحقیقات و فناوری

دکتر علی شریعتمداری
رئیس گروه علوم انسانی

رونوشت: به معاونت محترم آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمایید.

دکتر سید محمد کاظم نائینی

دبیر شورای عالی برنامه‌ریزی

فصل اوّل

مشخصات کلی برنامه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فصل اوّل

برنامه دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته مشاوره

۱- مقدمه:

تغییرات و تحولات و پیشرفت‌های علمی در عصر حاضر سبب پیدایش رشته‌های علمی تازه و نوین در عرصه‌های مختلف دانش گردیده و تخصص‌های متعدد و متنوعی را بوجود آورده است. پیچیدگی شرایط اجتماعی و افزایش مشکلات و گرفتاریهای بشر امروزی در زندگی نیز باعث توسعه و تنوع انواع تخصصهای مشاوره به منظور ارائه خدمات مشاوره‌ای تخصصی به اقشار و گروههای مختلف جامعه شده است. در کشور ما هم با توجه به تغییر و تحولات فرهنگی و اجتماعی و تنوع نیازهای افراد و گروههای گوناگون جامعه ضرورت عرضه خدمات تخصصی مشاوره آشکار شده است.

با توجه به اجرای چندین ساله برنامه‌های دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد مشاوره به صورت عمومی و بررسی و ارزیابی نتایج آنها ضرورت ارائه تخصصهای تازه، بیشتر احساس می‌شود. لذا به منظور پاسخگویی به نیازهای گسترده افراد جامعه به خدمات تخصصی مشاوره برنامه جدید کارشناسی ارشد مشاوره با چهار تخصص مشاوره مدرسه، مشاوره شغلی، مشاوره خانواده و مشاوره توانبخشی تدوین گردیده است.

۲- تعریف و اهداف:

هدف کلی از اجرای برنامه دوره کارشناسی ارشد مشاوره تربیت افرادی است که در زمینه تخصصی خود به ارائه خدمات مشاوره‌ای مؤثر و مفید بپردازند و راجع به موضوعات مربوط به شاخه تخصصی تحقیق نمایند و دروس مربوط به شاخه را در مؤسسات آموزشی در سطح کارشناسی یا پایین‌تر تدریس کنند. هدفهای خاص هر گرایش به تفکیک به شرح زیر است:

الف - مشاوره مدرسه

هدف گرایش مشاوره مدرسه تربیت افرادی است که بتوانند:

۱- دانش‌آموزان را در زمینه انتخاب درس و رشته تحصیلی و رفع مشکلات تحصیلی، انتخاب شغل و آماده شدن برای احراز آن و رفع مشکلات روانی، اخلاقی، رفتاری، خانوادگی، ارتباطی و سازگاری یاری دهند.

۲- خدمات راهنمایی و مشاوره را در هسته‌های مشاوره آموزش و پرورش، مدارس و مراکز تربیت معلم برنامه ریزی سازماندهی و سرپرستی کنند.

۳- به ارائه خدمات مشاوره‌ای به معلمان، والدین و آموزش بهداشت روانی دانش‌آموزان اقدام کنند.

ب - مشاوره شغلی:

هدف گرایش مشاوره شغلی تربیت افرادی است که بتوانند:

۱- مراجعان خود را در انتخاب شغل، و آمادگی برای اشتغال یاری دهند.

۲- مراجعان خود را در اشتغال موفقیت‌آمیز و حل مشکلات شغلی یاری دهند.

۳- اطلاعات عینی و به روز شغلی را در اختیار مراجعان خود قرار دهند.

۴- به انجام مشاوره‌های انفرادی و گروهی شغلی اقدام کنند.

۵- خدمات راهنمایی و مشاوره شغلی را در موقعیت‌های مختلف برنامه ریزی، سازماندهی و سرپرستی کنند.

ج - مشاوره خانواده:

هدف گرایش مشاوره خانواده تربیت افرادی است که بتوانند با انجام مشاوره‌های ازدواج و

زناشویی و خانوادگی:

۱- مراجعان خود را در انتخاب همسر یاری دهند.

۲- مراجعان خود را در حل مشکلات ازدواج و زناشویی یاری دهند.

۳- مراجعان خود را در حل مشکلات خانوادگی و زندگی رضایت بخش یاری دهند.

د - مشاوره توان بخشی

هدف گرایش مشاوره توان بخشی تربیت افرادی است که بتوانند افراد را از طریق مشاوره‌های

فردی، گروهی و خانوادگی:

۱- در هنگام رو برو شدن با رویدادهای پیش بینی نشده از قبیل تصادف، زلزله، سیل، جنگ، مرگ یک عزیز یا بیکاری یا ورشکستگی و نظائر آن یاری دهند.

۲- در ترک اعتیاد مشروبات الکلی و مواد مخدر یاری دهند.

۳- در سازگاری با ترک یا طلاق همسر یاری دهند.

۴- در پیشگیری و درمان کودکان معلول یاری دهند.

۵- خدمات مشاوره توان بخشی را برنامه ریزی و سازماندهی کرده و سرپرستی نمایند.

۳- برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته مشاوره دارای ۳۲ واحد به شرح زیر می باشد.

الف - دروس مشترک ۱۴ واحد

ب - دروس تخصصی هر گرایش ۱۴ واحد

ج - پایان نامه ۴ واحد

تبصره: دانشگاهها به تناسب امکانات لازم و نیروی انسانی متخصص خود می توانند در یک یا چند گرایش دانشجوی بپذیرند.

۴- طول دوره و شکل نظام

دوره کارشناسی ارشد رشته مشاوره به صورت آموزشی و ناپیوسته بوده و طول آن طبق آیین نامه مصوب شورای عالی برنامه ریزی به طور متوسط دو سال می باشد که در طی آن دانشجویان قادر خواهند بود مجموعه دروس نظری و عملی این دوره را بگذرانند. حداکثر مدت مجاز تحصیل این دوره سه سال است. هر سال تحصیلی شامل دو نیمسال و هر نیمسال دارای شانزده هفته کامل آموزشی می باشد.

۵- نقش و توانایی فارغ التحصیلان

با توجه به اهداف این برنامه فارغ التحصیلان این دوره می توانند به عنوان

۱- مشاور در مراکز و مؤسسات مرتبط با شاخه تخصصی انجام وظیفه نمایند.

۲- مدرس در مؤسسات آموزشی عالی دروس مشاوره را در دوره های کارشناسی و پایین تر تدریس کنند.

۳- مدیر برنامه و امور مراکز مشاوره را سرپرستی کنند.

۴- محقق در موضوعات مربوط به حیطه تخصصی خود تحقیق کنند.

۶- شرایط ورود دانشجو

الف- دارا بودن شرایط عمومی ورود به دانشگاه و مؤسسات آموزش عالی.

ب- داشتن گواهینامه کارشناسی در یکی از رشته های مشاوره و راهنمایی، امور تربیتی و مشاوره، راهنمایی و مشاوره، آموزش و پرورش پیش دبستانی، مدیریت و برنامه ریزی آموزشی، آموزش و پرورش افراد استثنایی، روان شناسی مددکاری اجتماعی

تبصره- داوطلبانی که دارای گواهینامه کارشناسی به غیر از مشاوره و راهنمایی، امور تربیتی و مشاوره و یا راهنمایی و مشاوره هستند در صورت قبول شدن در امتحانات ورودی ملزم به گذراندن دروس پیش نیاز مندرج در جدول شماره ۱ می باشند.

ج - نداشتن نقص و بیماری جسمانی و روانی به گواهی و تأیید پزشکان مورد اعتماد دانشگاهها.

د- شرکت و قبولی در مصاحبه حضوری به منظور بررسی خصوصیات شخصیتی متناسب با کار و حرفه مشاوره.

۷- مواد و ضرایب امتحانی

با ضریب ۲.	۱- مبانی راهنمایی و مشاوره
با ضریب ۳.	۲- روشها و فنون راهنمایی و مشاوره
با ضریب ۳.	۳- نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی
با ضریب ۲.	۴- آمار و روشهای تحقیق
با ضریب ۲.	۵- کاربرد آزمونهای روانی در مشاوره
با ضریب ۳.	۶- متون زبان تخصصی مشاوره

فصل دوّم
جداول دروس

الف - جدول دروس مشترک دوره کارشناسی ارشد ناپيوسته مشاوره

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعات		
			جمع	نظري	عملي
۱	آمار استنباطی پیشرفته	۲	۳۲	۳۲	-
۲	روش‌های تحقیق پیشرفته در علوم تربیتی و روان‌شناسی	۳	۶۴	۳۲	۳۲
۳	هدایت و مشورت در اسلام	۲	۳۲	۳۲	-
۴	نظریه‌های پیشرفته مشاوره و روان درمانی	۳	۴۸	۴۸	-
۵	نظریه‌ها و روشهای مشاوره گروهی	۳	۶۴	۳۲	۳۲
۶	تمرین فنون مشاوره در آزمایشگاه	۱	۳۲	-	۳۲
	جمع	۱۴	۲۷۲	۱۷۶	۹۶

ب- جدول دروس تخصصی گرایش مشاوره مدرسه

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعات			پیشنیاز یا زمان ارائه درس
			جمع	نظری	عملی	
۱	اصول و روشهای راهنمایی و مشاوره تحصیلی و شغلی	۳	۶۴	۳۲	۳۲	
۲	خدمات مشورتی در مدرسه	۲	۳۲	۳۲	-	
۳	روابط و مناسبات انسانی در مدرسه	۲	۳۲	۳۲	-	
۴	تهیه و کاربرد آزمونهای روانی در مشاوره مدرسه	۳	۶۴	۳۲	۳۲	کساربرد آزمونهای هوش، استعداد و رغبت و شخصیت و تشخیصی در مشاوره
۵	سمینار مسائل راهتمایی و مشاوره در آموزش و پرورش	۲	۳۲	۳۲	-	اصول و روشها و فنون راهنمایی و مشاوره تحصیلی
۶	کارورزی در مشاوره مدرسه	۲	۶۴	-	۶۴	درس ۱ و ۳ این جدول
۷	پایان نامه*	۴	-	-	-	در نیمسال چهارم
	جمع	۱۸	۲۸۸	۱۶۰	۱۲۸	

* : دانشجویان این گرایش ملزم هستند که موضوع پایان نامه خود را در ارتباط با امور و مسائل مشاوره مدرسه انتخاب نمایند.

ج- جدول دروس تخصصی گرایش مشاوره شغلی

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعات			پیشنیاز یا زمان ارائه درس
			جمع	نظری	عملی	
۱	تظریه‌ها و روشهای مشاوره شغلی	۳	۶۴	۳۲	۳۲	راهنمایی و مشاوره شغلی دوره کارشناسی
۲	سازمان دهی و مدیریت خدمات راهنمایی و مشاوره شغلی	۳	۶۴	۳۲	۳۲	نظریه‌ها و روشهای مشاوره شغلی
۳	تهیه و کاربرد آزمونهای روانی در مشاوره شغلی	۳	۶۴	۳۲	۳۲	کاربرد آزمونهای هوش، استعداد و رغبت و شخصیت دوره کارشناسی
۴	سمینار مسائل راهنمایی و مشاوره شغلی	۲	۳۲	۳۲	-	درس ۲ این جدول
۵	کاروی در مشاوره شغلی	۳	۹۶	-	۹۶	درس ۱ و ۳ این جدول
۶	پایان نامه*	۴	-	-	-	نیمسال چهارم
	جمع	۱۸	۳۲۰	۱۲۸	۱۹۲	

* : دانشجویان این گرایش ملزم هستند که موضوع پایان نامه را در ارتباط با امور و مسائل مشاوره شغلی انتخاب نمایند.

د- جدول دروس تخصصی گرایش مشاوره خانواده

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعات		
			جمع	نظری	عملی
۱	تئریه‌ها و روشهای مشاوره خانواده	۳	۶۴	۳۲	۳۲
۲	مشاوره ازدواج	۳	۶۴	۳۲	۳۲
۳	سنجش و ارزیابی در مشاوره خانواده و ازدواج	۳	۶۴	۳۲	۳۲
۴	سمینار مسائل خانواده و ازدواج	۲	۳۲	۳۲	-
۵	کاروی در مشاره خانواده و ازدواج	۳	۹۶	-	۹۶
۶	پایان نامه*	۴	-	-	-
	جمع	۱۸	۳۲۰	۱۲۸	۱۹۲

* دانشجویان این گرایش ملزم هستند که موضوع پایان نامه را در ارتباط با امور و مسائل مشاوره خانواده و ازدواج انتخاب کنند.

۵- جدول دروس تخصصی مشاوره توانبخشی

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعات			پیشنیاز یا زمان ارائه درس
			جمع	نظری	عملی	
۱	مشاوره بحران	۲	۴۸	۱۶	۳۲	
۲	مشاوره با معلولین جسمی و روانی	۲	۴۸	۱۶	۳۲	روان‌شناسی و آموزش افراد استثنائی
۳	توان بخشی شغلی معلولان	۲	۴۸	۱۶	۳۲	راهنمایی و مشاوره شغلی
۴	مشاوره با معتادان	۲	۴۸	۱۶	۳۲	آسیب شناسی روانی ۲ + آسیب شناسی اجتماعی
۵	مشاور یا سالمندان	۲	۴۸	۱۶	۳۲	نظریه‌های پیشرفته مشاوره و روان‌شناسی روان درمانی
۶	خانواده و توانبخشی	۲	۳۲	۳۲	-	آسیب شناسی اجتماعی + مشاوره خانواده
۷	کارورزی در مشاوره توانبخشی	۲	۶۴	-	۶۴	دروس اول و دوم ۲۰۲۰
۸	پایان نامه*	۴				نیمسال آخر
	جمع	۱۸	۳۳۶	۱۱۲	۲۲۴	

* دانشجویان این رشته ملزم هستند که موضوع پایان نامه خود را در ارتباط با امور و مسائل مشاوره توانبخشی انتخاب کنند.

* و- جدول دروس پیشنهاد دوره کارشناسی ارشد مشاوره برای دارندگان مدارک تحصیلی کارشناسی غیر از امور تربیتی و مشاوره یا راهنمایی و مشاوره

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعات		
			جمع	نظری	عملی
۱	روشها و فنون راهنمایی و مشاوره	۳	۶۴	۳۲	۳۲
۲	راهنمایی و مشاوره تحصیلی	۲	۴۸	۱۶	۳۲
۳	راهنمایی و مشاوره شغلی	۳	۶۸	۳۲	۳۲
۴	راهنمایی و مشاوره گروهی	۳	۶۴	۳۲	۳۲
۵	نظریه های مشاوره و روان درمانی	۳	۴۸	۴۸	-
۶	مشاوره خانواده	۳	۶۴	۳۲	۳۲
۷	کاربرد آزمونهای هوش، استعداد و رغبت در مشاوره.	۲	۴۸	۱۶	۳۲
۸	روانشناسی شخصیت	۳	۴۸	۴۸	-
۹	آسیب شناسی روانی	۲	۳۲	۳۲	-
	جمع	۲۴			

* دانشجویان کارشناسی ارشد مشاوره که مدرک تحصیلی دوره کارشناسی آنان غیر از امور تربیتی و مشاوره یا راهنمایی و مشاوره می باشد ملزم هستند، دروس جبرانی خود را با نظر گروه آموزشی و متناسب با گرایش تخصصی از بین دروس مندرج در این جدول انتخاب نموده و بگذرانند.

فصل سوم

سرفصل دروس

دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته مشاوره با گرایشهای:

- ۱- مشاوره مدرسه
- ۲- مشاوره شغلی
- ۳- مشاوره خانواده
- ۴- مشاوره توانبخشی

آمار استنباطی پیشرفته

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: آمار توصیفی، سنجش و اندازه‌گیری، روش تحقیق

سرفصل درس: (۲ واحد نظری ۳۴ ساعت)

احتمالات:

اصول، قواعد، تعاریف، قضایای اساسی احتمالات، توزیع دو جمله‌ای، بسط دو جمله‌ای مقایسه خم نرمال با توزیع دو جمله‌ای.

نمونه برداری:

جامعه آماری: نمونه پارامترها و مشخصه‌های آماری، تئوری نمونه برداری، روشهای نمونه برداری.

تئوری استنباط آماری:

توزیع نمونه برداری، قضیه حد مرکزی، خطای استاندارد مشخصه‌های آماری، منطق آزمون فرضیه‌ها، خطاهای نوع اول و دوم، توان آزمونها، مدل دو جمله‌ای در آزمون فرضیه‌ها، مراحل رسمی آزمون فرضیه‌ها.

توزیع نرمال:

توزیعهای احتمال برای داده‌های پیوسته فاصله‌ای

توزیعهای نرمال و ویژگیهای آنها

مدل خم نرمال در آزمون فرضیه‌ها Z

مدل خم نرمال در برآورد فاصله‌ای (فاصله اطمینان)

تکنیک‌های استنباطی در مسائل یک متغیری

داده‌های طبقه‌ای

آزمون دو جمله‌ای، تقریب نرمال

آزمون تک نمونه‌ای مجذور کای (X^2) و شرایط آن

آزمون تک نمونه‌ای کولموگورف - اسمیرنف (D)

داده‌های فاصله‌ای

آزمون تک نمونه‌ای Z برای میانگین جامعه

روش Z برای فاصله اطمینان

آزمون تک نمونه‌ای T برای میانگین جامعه، توزیعهای T

روش T برای فاصله اطمینان

تکنیک‌های آماری در مسائل همبستگی دو متغیری

داده‌های طبقه‌ای

آزمون مجذور کای (X^2) در بررسی ارتباط بین دو متغیر جدول بندی متقاطع، ضریب توافق (چوپوروف، کرامر)

داده‌های رتبه‌ای

آزمون معنی دار بودن همبستگی اسپیرمن
نمونه‌های کوچکتر از ۲۵ (P_S) و نمونه‌های بزرگتر از ۲۵ (Z_S)

داده‌های فاصله‌ای

آزمون معنی دار بودن همبستگی پیرسون وقتی $HO:P=0$

آزمون معنی دار بودن همبستگی پیرسون وقتی $HO:P \neq 0$

فواصل اطمینان برای P روش Z فیشر

تکنیک‌های استنباطی در مسائل تجربی و شبه تجربی

مقایسه گروه‌های مستقل در متغیر طبقه‌ای

آزمون احتمال دقیق فیشر، احتمال دقیق یک پی آمد خاص ($N < 5$)

آزمون مجذور کای (X^2) برای همگونی

مقایسه گروه‌های مستقل در متغیر رتبه‌ای

مقایسه دو گروهی

آزمون لامان - وتینی ($N < 20$)

تقریب نرمال برای نمونه‌های بزرگ ($N < 20$) مقایسه بیش از دو گروه مستقل در متغیر طبقه‌ای

تحلیل واریانس بر حسب رتبه‌ها، دستور کروسکال - والیس (H)

مقایسه گروه‌های مستقل در متغیر فاصله‌ای

روشهای تحقیق پیشرفته در علوم تربیتی و روان‌شناسی

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: ۲ واحد نظری و ۱ واحد عملی

پیشنیاز: آمار استنباطی پیشرفته، روش تحقیق در علوم تربیتی و

روان‌شناسی

هدف:

سرفصل درس:

نقش پژوهش علمی

علم و هدفهای آن، تبیین علمی، ماهیت پژوهش علمی، ویژگیهای فرآیند پژوهش علمی، روش علمی، مراحل فرآیند پژوهش، رابطه پژوهش با تنوری.

انتخاب مساله و تشکیل فرضیه:

دلایل نظری و کاربردی تدوین مسئله پژوهش، ویژگیهای مسئله پژوهشی، تدوین فرضیه و چگونگی تشکیل آن، منابع فرضیه‌ها، کلیت و ویژگی فرضیه‌ها، انواع فرضیه‌های پژوهش مفاهیم، سازدها، تعاریف و متغیرها.

مفهوم، سازه، متغیر، تعریف سازنده و تعریف عملی، تشخیص و نامگذاری متغیرها (متغیرهای وابسته، تعدیل کننده‌ها، متغیرهای کنترل و مداخله گر)

نمونه برداری

تعاریف، اصطلاحات، پارامتر جامعه و مشخصه‌های آماری نمونه، توزیع نمونه برداری، طرح و روشهای نمونه برداری، برآورد و دقت طرحهای نمونه برداری.

تکنیک‌های دستکاری و کنترل متغیرها

اعتبار و روائی اندازه‌ها، عوامل تهدید کننده روائی درونی و بیرونی، استفاده از گروه کنترل، روشهای معادل کردن گروههای آزمایشی و کنترل.

طرح پژوهش

اصول طرح پژوهش، طرح پژوهش به منزله کنترل واریانس، انواع واریانس (بین گروهها، داخل گروهها، نظامدار، خطا) روشها کنترل متغیرهای نامربوط و ناخواسته

انواع روشهای پژوهش

مطالعات همبستگی، روشهای تجربی و شبه تجربی، مطالعات علی مقایسه‌ای و روشهای پس رویدادی، طرحهای نارسا و ملاکهای پیش تجربی، طرحهای تجربی اساسی، طرحهای عاملی.

اصول تحلیل و تفسیر داده‌ها

تجزیه و تحلیل داده‌ها، تعبیر و تفسیر نتایج حاصل از تحلیل، انواع تحلیلهای آماری.

هدایت و مشورت در اسلام

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

هدف: آشنا ساختن دانشجویان با اصول و روشهای هدایت و مشورت در اسلام

سرفصل درس:

- تعریف و اهداف هدایت در اسلام
- انواع هدایت در اسلام
- الگوهای هدایت در اسلام
- تعریف، اهداف و اصول مشورت در اسلام
- روشها و مهارتهای مشورت در اسلام
- تفاوت مشورت با مشاوره در اسلام
- رشد و تحول در اسلام و اثر مشورت در آن
- تربیت و برنامه ریزی در اسلام و نقش مشورت در آن
- نقش مشورت در حل مشکلات تحصیلی و زندگی
- شرایط مشاوره از نظر امام علی (ع)
- تفاوت های مشاوره تخصصی با مشاوره در اسلام
- تفاوت های راهنمایی از دیدگاه تخصصی با راهنمایی از دیدگاه اسلامی و ظایف
- مشاوره و مراجع از دیدگاه اسلام
- نقش امر بمعروف و نهی از منکر در هدایت و راهنمایی
- نقش مشاوره و راهنمایی از دیدگاه اسلامی در بهداشت روانی
- ذکر درمانی - دعا درمانی و توسل درمانی نمونه ای از فنون روان درمانی در اسلام

نظریه‌های پیشرفته مشاوره و روان درمانی

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: نظریه‌های مشاوره و روان درمانی دوره کارشناسی

هدف: بررسی و مطالعه تطبیقی و انتقادی نظریه‌های رایج مشاوره و روان درمانی بمنظور تدوین نظریه شخصی در مشاوره

سرفصل درس :

مطالعه دقیق و عمیق نظریه‌های تحلیل روانی، رفتارگرایی، شناختی و پدیدار شناختی هر دانشجو
موظف است بر اساس یادگیری و تجارب خویش، نظریه شخصی خود را در زمینه مشاوره و روان
درمانی تدوین کند و ارائه دهد.

نظریه‌ها و روشهای مشاوره گروهی

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری ۲ واحد - عملی ۱ واحد

پیشنیاز: نظریه‌های پیشرفته مشاوره و روان درمانی
هدف: شناخت مبانی، نظریه‌ها و روشهای مشاوره و روان درمانی گروهی و یادگیری طرز کاربرد آنها در مشاوره و روان درمانی گروهی و کارگروهی
بامراجعه مختلف

سرفصل درس:

تاریخچه و ریشه‌های گروه درمانی (روش آزمایشگاه، گروه تعلیم حساسیت، گروههای T و گروههای مواجهه) ساخت گروه، پویایی‌های گروهی، رهبری، ارتباط غیر کلامی در گروه، نظریه‌های گروه درمانی شامل روان نمایش، گشتالت، تحلیل تعاملی روان تحلیلی، رفتار درمانی، مراجع محوری، درمان اکزیستانسیالیستی، عقلی - عاطفی (هر یک از نظریه‌ها باید شامل مبانی نظری، اهداف درمانی، ترکیب و تشکیل گروه، فنون درمان، مراحل درمان، و نقش درمانگر باشد)
مشاوره گروهی با مراجعین مختلف از جمله کودکان، نوجوانان، معلولین، زن و شوهرها، معتادین و سالمندان.

دانشجویان باید به صورت عملی در گروههای مشاوره و روان درمانی شرکت و این قبیل گروهها را اداره کنند.

تمرین فنون مشاوره در آزمایشگاه

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: عملی

پیشنیاز: روشها و فنون راهنمایی و مشاوره

هدف: یادگیری عملی فنون مصاحبه مشاوره‌ای و تمرین آن در آزمایشگاه با

استفاده از دستگاه ویدئو و پخش

سرفصل درس:

فنون مشاوره شامل گوش دادن، سؤال کردن، بازگویی گفتار، انعکاس احساسات، خلاصه کردن،

تماس، اطمینان دادن، آرامش دادن، تمرکز، تعبیر و تفسیر، مواجهه، دستور العمل دادن، بی پرده

گویی....

سرفصل دروس تخصصی گرایش

مشاوره مدرسه

اصول و روشهای راهنمایی و مشاوره تحصیلی و شغلی

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: ۲ واحد نظری و ۱ واحد عملی

هدف: آشنا ساختن دانشجویان با تعاریف، اهداف، و کاربردهای راهنمایی و مشاوره تحصیلی و شغلی

سرفصل درس:

تحلیل تعاریف راهنمایی و مشاوره تحصیلی - تاریخچه تحلیلی راهنمایی و مشاوره تحصیلی - اهمیت و ضرورت راهنمایی و مشاوره تحصیلی در نظام آموزش و پرورش - آشنایی با نظام جدید متوسطه و ملاکهای هدایت تحصیلی - روشهای اجرایی راهنمایی و مشاوره تحصیلی - تحلیل تعاریف راهنمایی و مشاوره شغلی - تاریخچه راهنمایی و مشاوره شغلی - اهمیت راهنمایی و مشاوره شغلی در جهان امروز - عوامل متغیر در اشتغال - اطلاعات شغلی (اصول، اهداف، روشها، نقش افراد، وسایل) - چگونگی ایجاد مراکز اطلاعات شغلی - راهنمایی و مشاوره شغلی در مدارس (ضرورت، اهداف، روشها) - طرح ریزی شغلی در دورههای مختلف زندگی - انتخاب شغل و مشکلات آن - سازش شغلی - انگیزش شغلی - رضایت شغلی - موفقیت شغلی.

کار عملی = دانشجو باید در یک مدرسه و یا یک اداره حاضر شود و به تهیه و اجرای یک برنامه راهنمایی و مشاوره تحصیلی و شغلی در رابطه با مطالب درسی بپردازد و نتیجه را به استاد درس بطور کتبی گزارش دهد.

منابع

- ۱- راهنمایی و مشاوره شغلی و حرفه‌ای و نظریه‌های انتخاب شغلی، تالیف دکتر عبدالله شفیع آبادی، انتشارات رشد، چاپ یازدهم، ۱۳۷۹.
- ۲- راهنمایی تحصیلی و شغلی، تالیف دکتر عبدالله شفیع آبادی، انتشارات سمت، ۱۳۷۸ چاپ اول.
- ۳- اطلاعات شغلی و راهنمایی حرفه‌ای، تالیف هاپاک، ترجمه یوسف اردبیلی.
- ۴- راهنمایی اطلاعات شغلی و تحصیلی، تالیف مریم رئوفی و دکتر باقر ثنائی، ۱۳۷۴.
- ۵- بررسی و برنامه‌ریزی زندگی تحصیلی و شغلی، تالیف بروس.ئی، شیپرتنی، ترجمه دکتر طیبه زندی‌پور، انتشارات فردوس

خدمات مشاورتی در مدرسه

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: مبانی راهنمایی و مشاوره

هدف: آشنایی دانشجویان با الگوها و روشهای مشاورت در مدرسه

سرفصل‌درس

تعاریف مشاورت، تاریخچه مشاورت، اهمیت و ضرورت مشاورت، اصول و اهداف مشاورت، تفاوت مشاورت با مشاوره، آموزش و نظارت، رابطه مشاورتی، مراحل و مهارتهای مشاورت. نقش مشاورت دهنده با والدین، معلمان، مدیر و...

الگوهای مختلف مشاورت شامل: الگوی فرایند تسهیلی - دستور العملی، الگوی مشاورت سیستمی - استراتژیک (SSC)، مشاورت سازمانی، الگوی کاپلان (مشاورت بهداشت روانی) الگوی تعلیم مهارتهای مشاورت، الگوی مشاورت گروهی، مشاورت فرایند ادگار شاین، مشاورت بی نقض پیتر بلاک.

منبع

Kirby, Jonell(1985). Consultation:
Practice and practitioner. Muncie(III):
Accelerated Development Inc.

روابط و مناسبات انسانی در مدرسه

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

هدف: آشنایی دانشجویان با روابط و مناسبات انسانی و یادگیری نحوه برقراری و اصطلاح اینگونه ارتباطات در مدرسه

سرفصل درس

- تجزیه و تحلیل تعریف روابط و مناسبات انسانی
- سیستم ارتباطات کلامی غیر کلامی
- در سهای ارتباطات انسانی
- انواع ارتباطات انسانی
  - فردی
  - گروهی
  - جمعی
- اداره خدمات راهنمایی و مشاوره در مدرسه
- اصول و فرایند اساسی سازمانی
- مسئولیتهای کادر در خدمات راهنمایی و مشاوره
- رهبری و مدیریت در خدمات راهنمایی و مشاوره
- خدمات راهنمایی و مشاوره، یک رویکرد سیستمی
- نقش مشاور در مدرسه
- نقش مشاور در مدرسه در گسترش روابط عمومی
- اصول همکاری خدمات مشاوره در مدرسه با جامعه
- آگاهی و ارتباطات از منابع موجود در جامعه
- سیستم ارجاع در مشاوره
- اصول و فرایند اساسی رابطه با موسسات جامعه
- مشاور ارتباط با کودک، والدین، معلم و دیگر کارکنان مدرسه

منابع

- ۱) محسنیان، مهدی، ارتباط‌شناسی، ۱۳۶۹، انتشارات صدا و سیما
- ۲) روانشناسی مدرسه در جامعه امروز، ترجمه فرهاد ماهر، آستان قدس رضوی جان آر، برگان
Patterson, The school counselor

تهیه و کاربرد آزمونهای روانی در مشاوره مدرسه

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: ۲ واحد نظری و ۱ واحد عملی

پیشنیاز:

اهداف:

۱. یادگیری اصول نظری و فنون عملی تهیه آزمونهای روانی
۲. یادگیری فنون اجرا، نمره گذاری و تفسیر نتایج آزمونهایی که در جلسات مشاوره مدرسه مفید هستند.

سرفصل درس:

الف: اندازه گیری تفاوت های فردی در روانسنجی

۱. مسئله اندازه گیری، توزیع بهنجار - روش ساختن مقیاس فاصله ای - آزمون سازی بدون مفروضه توزیع بهنجار - ابعاد وسیله اندازه گیری.
۲. تقسیم بندی آزمونهای روانی
۳. روانی آزمون
۴. اعتبار آزمون
۵. هنجارهای آزمون
۶. تجزیه و تحلیل سوال های آزمون

ب: کاربرد آزمونها و نظریه های وابسته به آنها

۱. نظریه های عاملی هوش - نظریه های فرایندمداری هوش.
۲. آزمونهای سنجش هوش و حافظه: آزمون استانفورد - بینه، آزمونهای وکسلر پیش دبستانی، و کسلر کودکان و وکسلر بزرگسالان، آزمون آر. بی. کتل، آزمون ریون، مکعب های کپس.
۳. آزمونهای سنجش حافظه: تصاویر درهم آندره ری، آزمون کیم کاراد.
- آزمونهای سنجش اختلالات یادگیری (آزمون بیه ری - آزمون ریورسال).
- آزمونهای تعیین جانبی بودن فعالیت های مغز (چپ دستی راست دستی).
- آزمونهای بندر - گشتالت.
۵. آزمونهای سنجش شخصیت و اختلالات عاطفی
- آزمونهای A.T, T.C.A.T, ترسیم خانواده، رور شاخ، روزن زویگ - جملات ناتمام، سازگاری یا مدرسه، ترس های مرضی، رغبت سنج ها.
۶. آزمونهای سنجش بلوغ اجتماعی و سازگاری اجتماعی
۷. آزمونهای ویژه سنجش عقب ماندگان ذهنی از جمله K. L. T و لایتر

منابع:

بهرامی - هادی: آزمونهای فرافکنی شخصیت - انتشارات دانا.
آناستازی: مترجم محمد نقی براهنی، روان آزمائی، انتشارات دانشگاه تهران.
حسن پاشا شریفی: روان سنجی و روان آزمائی، انتشارات رشد.
رابرت فراندایک: روانسنجی کاربردی - ترجمه حیدر علی هومن.
مکنوسون: ترجمه براهنی، مبانی نظری آزمونهای روانی، انتشارات دانشگاه تهران.

سمینار مسائل راهنمایی و مشاوره در آموزش و پرورش

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

زمان ارائه درس: نیمسال آخر

هدف: شناخت مسائل راهنمایی و مشاوره در ابعاد نیروی انسانی، وسایل و ابزار برنامه‌ریزی و اجرا در نظام آموزشی

سرفصل درس:

بررسی ارتباط برنامه‌های تربیت‌رهنما و مشاور با فعالیتهای راهنمایی مشاوره در نظام آموزش و پرورش، بررسی وضعیت موجود فعالیت راهنمایی و مشاوره در نظام آموزشی، بررسی شیوه‌های برخورد مدیران، دبیران، معلمان، والدین، فعالیت‌ها و خدمات راهنمایی و مشاوره در نظام آموزشی، بررسی روند تغییرات برنامه‌های آموزش و پرورش و اثر آن در راهنمایی و مشاوره، بررسی انتقادی تحقیقات انجام شده در زمینه راهنمایی و مشاوره در نظام آموزشی، بررسی تاثیر فعالیت‌های راهنمایی و مشاوره در حل مشکلات دانش‌آموزان و دانشجویان، بررسی برنامه‌های موجود در تربیت و آماده‌سازی مشاوران شاغل در نظام آموزشی و ارائه پیشنهادات اصلاحی. بررسی موقعیت شغلی، حقوقی، و اجتماعی مشاوران شاغل در نظام آموزشی.

* یادآوری

الف - در چهار هفته اول استاد مربوطه رنوس مطالب مربوط به عناوین مذکور در شرح درس را در کلاس طرح و بحث می‌کند.

ب - دانشجویان با نظر استاد دروس درباره یکی از موضوعات فوق یا امور مربوط به آنها بررسی و مطالعه نموده و نتایج را در کلاس با سایر دانشجویان و استاد به بحث و گفتگو می‌گذارد و پس از ارائه کار خود آنرا تدوین و تنظیم نموده و برای ارزیابی تحویل استاد می‌دهد.

کارورزی در مشاوره مدرسه

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: عملی

زمان ارائه درس: نیمسال آخر تحصیلی

هدف: کسب تجربه و ورزیدگی در بکارگیری فنون و مهارت‌های راهنمایی مشاوره با مراجعان مختلف در مدرسه

سرفصل درس:

- توجیه دانشجویان برای فعالیت‌های عملی کارورزی، (۲ هفته)
  - آشنایی با ساختار و آئین نامه‌ها راهنمایی و مشاوره در آموزش و پرورش
  - بررسی وضعیت فعالیت‌های راهنمایی و مشاوره در مدرسه
  - برنامه ریزی برای اداره فعالیت‌های راهنمایی مشاوره مدرسه
  - همکاری در برنامه ریزی و اجرای آموزش‌های تحصیلی و خانواده
  - انجام مشاوره‌های انفرادی، گروهی خانوادگی و ارائه خدمات مشورتی
- هر دانشجو موظف است حداقل سه مورد مشاوره شخصی، تحصیلی و شغلی را از بین مشاوره‌هایی که انجام می‌دهد، گزارش دهد.

* هر دانشجو موظف است حداقل سه مورد مشاوره شخصی، تحصیلی و شغلی را از بین مشاوره‌هایی که انجام می‌دهد در کلاسهای حضوری به دانشجویان گزارش دهد و گزارش کتبی آنها را تهیه و به استاد تحویل نماید.

**سرفصل دروس تخصصی گرایش
مشاوره شغلی**

نظریه‌ها و روش‌های مشاوره شغلی

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری ۲ واحد - عملی ۱ واحد

هدف: آشنا ساختن دانشجویان با سیر و تحول و نیز کاربردهای نظریه‌های مشاوره شغلی

سرفصل درس:

- لزوم نظریه در مشاوره شغلی - چگونگی نظریه‌پردازی در مشاوره شغلی.
- فرآیند تصمیم‌گیری شغلی شامل عوامل موثر، مفاهیم و ابعاد، عوامل درونی بیرونی، مشکلات آن.
- بررسی و مطالعه تطبیقی نظریه‌های خصیصه‌عامل، رشدی، جامعه‌شناسی، شخصیتی، نیازها، تصمیم‌گیری و...
- انگیزش شغلی و نظریه‌های مربوط به آن
- سازش شغلی و نظریه‌های مربوط به آن
- رضایت شغلی و نظریه‌های مربوط به آن
- شیوه‌های استفاده از نظریه‌های مطرح شده در برنامه ریزی مشاوره شغلی در ایران.

منابع

- ۱- راهنمایی و مشاوره شغلی و حرفه‌ای و نظریه‌های انتخاب شغلی، تالیف دکتر عبدالله شفیع آبادی، انتشارات رشد، ۱۳۷۹.
- ۲- بررسی و برنامه ریزی زندگی تحصیلی - شغلی، نوشته بروس.ئی، شرتزر ترجمه دکتر طیبه زندی پور، انتشارات فردوس ۱۳۶۵
- ۳- حرفه مناسب شما چیست، راهنمایی و مشاوره حرفه‌ای براساس نظریه شغل و شخصیت نوشته جان هالند، ترجمه دکتر حسینیان و دکتر یزدی چاپ دوم. انتشارات کمال تربیت ۱۳۷۶ تهران
4. Crites, T. *Vocational psychology*. N. Y: Mc Grow Hill Bookso., 1976.
5. Osipow, s. *Theories of career Development*. N.y: Applotan century crofts, 1968.
6. Ginzberg, E. *occupational cloice*. N.Y ^ Colombbia university press, 1966.

سازماندهی مدیریت خدمات راهنمایی و مشاوره شغلی

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: ۲ واحد نظری و ۱ واحد عملی

هدف: دانشجویان پس از گذراندن این درس باید با اصول و روش‌های برنامه ریزی و سازماندهی خدمات راهنمایی و مشاوره شغلی آشنا شوند و بتوانند برنامه‌هایی برای ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره شغلی تهیه و تدوین کنند و ضمن سازماندهی اصولی به اجرای آنها در سازمانها و مؤسسات مختلف بپردازند.

سرفصل درس:

- تعاریف و طبقه بندی خدمات راهنمایی و مشاوره شغلی - تاریخچه و فلسفه و ضرورت خدمات راهنمایی مشاوره شغلی
- شناسایی و تدوین منابع خدمات راهنمایی و مشاوره شغلی طبقه بندی مشاغل
- تهیه و تنظیم برنامه‌های کاریابی و کارگماری
- آشنایی با مبانی و روش‌های برنامه ریزی خدمات و راهنمایی مشاوره شغلی
- برنامه ریزی و تدوین خدمات راهنمایی و مشاوره شغلی برای مقاطع مختلف تحصیلی (ابتدایی، راهنمایی، متوسطه)
- برنامه ریزی برای ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره شغلی به گروهها و افراد خاص (افراد استثنایی، بازتسستگان، جوانان، زنان و...)
- برنامه ریزی برای آموزش‌های شغلی ضمن خدمت
- برنامه ریزی برای ایجاد مراکز خدمات راهنمایی و مشاوره شغلی و شیوه‌های اداره آنها
- کاربردهای کامپیوتر در مراکز خدمات راهنمایی مشاوره شغلی
- ارزیابی فعالیت‌های مراکز خدمات راهنمایی و مشاوره شغلی

منابع:

- ۱: حرفه مناسب شما چیست: راهنمایی و مشاوره حرفه‌ای براساس نظریه شغل و شخصیت نوشته جان هالند. ترجمه دکتر حسینیان و دکتر ایزدی چاپ دوم انتشارات کمال تربیت ۱۳۷۶
2. Zunker *Career counseling*, 1994
3. Walsht savickas *handbook of career counseling theory and practice*, 1994
4. Drummond + Ryan *Career counseling: A Developmental Approach*, 1995
5. D.O.T

تهیه و کاربرد آزمون‌های روانی در مشاوره شغلی

تعداد واحد: ۳ واحد

نوع واحد: ۲ نظری و ۱ عملی

ساعات درس: ۶۴ ساعت

پیشنیاز: کاربرد آزمون‌های هوش، استعداد، رغبت، شخصیت در مشاوره
هدف: آشنا ساختن دانشجویان با شیوه‌های تهیه، انتخاب، اجرا، نمره گذاری، و تعبیر و تفسیر نتایج آزمون‌های استعداد و رغبت و پیشرفت تحصیلی (شغلی) در راهنمایی و مشاوره شغلی.

سرفصل درس:

ماهیت آزمون‌های شغلی، اهداف و انواع آزمون‌های شغلی، تاریخچه آزمون‌های شغلی، طرز تهیه آزمون‌های شغلی، پرسشنامه‌های شغلی، اجرا و نمره گذاری و تعبیر و تفسیر نتایج آزمون‌های شغلی، آشنایی با آزمون‌های عمده شغلی از قبیل استرانگ، کودر، تست استعداد، رغبت‌سنج، هالند و تست‌های پیشرفت تحصیلی سازمان سنجش و...
تذکر: در قسمت عملی درس، دانشجو باید به انتخاب اجرا و تعبیر و تفسیر چندین آزمون شغلی در زمینه استعداد و رغبت و پیشرفت تحصیلی بپردازد از جمله رغبت‌سنج استرانگ و کودر، و آزمون استعداد تشخیصی DAT، رغبت‌سنج شغلی هالند، و...

منابع:

- 1 - Drumond, R. J. *Career counseling: A developmental Approach*, 1995.
- 2 - Thurstone, T.C. *career Questionair*.

۳- پرسشنامه رغبت سنج هالند، ترجمه سیمین حسینیان

۴- انتخاب کار و شغل (رغبت سنج شغلی کالج روانشناسان آمریکا)، ترجمه کریمی.

۵- دفترچه‌های آزمون‌های سازمان سنجش آموزش کشور

سمینار مسائل راهنمایی و مشاوره شغلی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

ساعات درس: ۳۲ ساعت

پیش نیاز: نظریه‌ها و روش‌های مشاوره شغلی و حرفه‌ای
هدف: بررسی شناخت مسائل مربوط به راهنمایی و مشاوره شغلی در ابعاد نیروی انسانی، وسایل و ابزار، برنامه ریزی، و اجرا در جامعه.

سرفصل درس:

بررسی و ساختار موسسات تربیت راهنما و مشاور شغلی، مطالعه تطبیقی همسویی تحصیلات با شغل در جامعه، بررسی و تحلیل منابع اطلاعات شغلی نظیر نقش کامپیوتر و وسایل ارتباط جمعی و فرهنگ مشاغل در اطلاع رسانی شغلی، بررسی تحلیلی کم و کیف مراکز کارآموزی و کاریابی در کشور، بررسی تحلیلی عواملی نظیر بیکاری و اشتغال کاذب و مهاجرت در اشتغال، بررسی ابزار موجود در مورد استفاده در راهنمایی و مشاوره شغلی مانند آزمونهای استعداد و رغبت شغلی و چگونگی کاربرد آنها، بررسی تحلیلی قوانین اشتغال در جامعه، بررسی نقش عواملی نظیر رضایت و موفقیت و انگیزه و سازش شغلی در اشتغال در جامعه، بررسی نقش عواملی نظیر رضایت و موفقیت و انگیزه و سازش شغلی در اشتغال صحیح و مناسب، بررسی و ارائه راه‌های عملی برای حل مشکلات شغلی جامعه ایران.

کارورزی در راهنمایی و مشاوره شغلی

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: عملی

زمان ارائه درس: نیمسال آخر

هدف: کسب تجربه و ورزیدگی بر بکارگیری دانش و فنون برنامه ریزی، اجرا و هدایت فعالیت‌های راهنمایی و مشاوره شغلی با مراجعان مختلف

سرفصل درس: موارد کلی عبارتند از توجیه دانشجویان، آشنایی با مراکز راهنمایی و مشاوره شغلی و کاریابی (مشاهده، ارزیابی، و ارائه گزارش)، انجام راهنمایی شغلی و مشاوره شغلی بصورت فردی و گروهی.

دانشجویان پس از گذراندن ۲ جلسه توجیهی توسط استاد در کلاس باید در مدارس، مراکز شغل یابی، وزارت کار، و مراکز مشاوره دانشگاه‌ها تحت نظر استاد درس به کار راهنمایی و مشاوره شغلی بصورت فردی و نیز گروهی مراجعان بپردازند و درحین و بعد از جلسات مشاوره‌ای از نظرات و رهنمودهای استاد درس بهره‌مند گردند. هر دانشجو باید حداقل یک جلسه راهنمایی فردی و گروهی و یک جلسه مشاوره شغلی و گروهی را ضبط نماید و نتیجه کارش را در اختیار استاد درس قرار دهد و در جلسات حضوری - آموزشی که هر دو هفته یک بار، با حضور استاد درس و دانشجویان تشکیل می‌شود فرآیند و نتایج عملکرد خود را برای گروه ارائه نماید و از بازخوردهای آنان بهره‌مند گردد.

**سرفصل دروس تخصصی گرایش
مشاوره خانواده**

نظریه‌ها و روشهای مشاوره خانواده

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: ۲ واحد نظری + ۱ واحد عملی

پیشنیاز: درس «مشاوره خانواده» دوره کارشناسی

هدف: شناخت سرچشمه‌های تئوریک و نظریه‌ها و فنون مشاوره خانواده و کاربرد آنها

سرفصل درس:

کلیاتی درباره نظریه سیستمها، سیبرنتیک، نظریه اطلاعات و شناخت‌شناسی جدید، تاریخچه مشاوره خانواده، نظریه‌های مشاوره خانواده شامل خانواده درمانی ساختی، خانواده درمانی استراتژیک، خانواده درمانی اریکسونی، نظریه و درمان سیستمی خانواده، خانواده درمانی نمادین - تجربی، خانواده درمانی فونکسیونل، مشاوره رفتاری خانواده، خانواده درمانی فشرده، روش انستیتو تحقیقات درمانی MRI، مشاوره و درمان شبکه‌ای Contextual، رویکرد سیستمی میلان، و بالاخره فنون ویژه خانواده درمانی (مجسمه‌سازی، مهارتهای ارتباطی، نقش بازی، تجویز، پیامهای کتبی، دادن تکلیف، و...)، روابط سه تایی، بحرانهای مراحل تکامل خانواده، خانواده در هم شکسته، مسائل اخلاقی درمان خانواده

کار عملی: کار دانشجویان با خانواده به طور مستقل و یا در حضور استاد و سایر دانشجویان، و شبیه سازی جلسات مشاوره خانواده در کلاس همراه با جلسات بازخورد و بحث و تبادل نظر. طرح کیس هایی که دانشجویان بطور فردی، با آنها کار کرده‌اند و بحث گروهی با حضور استاد درباره آنها.

منابع:

- ۱- خانواده و خانواده درمانی، تالیف سالوادور مینوچین، مقدمه و ترجمه باقر ثنائی، امیرکبیر ۱۳۷۵.
- ۲- روان درمانی خانواده، تالیف جی هی لی، مقدمه دکتر باقر ثنائی، امیرکبیر ۱۳۷۵.
- ۳- خانواده درمانی تضمین درمان کارآمد نوشته جان کارسون و دیگران، ترجمه دکتر شکوه نوابی‌نژاد. انتشارات انجمن اولیاء مربیان
- 4 - Ferbet, A.; Mendelsohn, M.; Napier, A. *The book of Family Therapy*. New York. Houghton Mifflin co.

مشاوره ازدواج

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: ۲ واحد نظری + ۱ واحد عملی

پیشنیاز: مشاوره خانواده دوره کارشناسی یا نظریه‌ها و روش‌های مشاوره خانواده

هدف: شناخت انواع مسائل مربوط به روابط زناشویی و تعارضات آن و شیوه‌های برخورد مشاوره‌ای و درمانی با آنها.

سرفصل درس:

تاریخچه مشاوره ازدواج، ماهیت و انگیزه‌های ازدواج، ماهیت و علل تعارضات زناشویی، نقش خانواده‌های اصلی زن و شوهر در ازدواج آنها، انواع رابطه‌ها در پیوند زناشویی: رابطه دوتایی، رابطه سه تایی، و رابطه شبکه‌ای، حریم فرد در روابط زناشویی، حریم زیر منظومه زناشویی، تعیین و شناسایی میزان و انواع تعارضات زناشویی، مراحل مختلف تعارضات زناشویی و روشهای درمانی مشاوره‌ای مربوط به هر یک از این مراحل، مشکلات درمانگر در مشاوره زناشویی، دیدگاههای نظری درباره مشاوره ازدواج (تطبیق نظریه‌های خانواده با روابط زناشویی)، مشاوره‌های ویژه زناشویی شامل درمان خشونت در روابط زناشویی، ازدواجهای مجدد، حسادت در روابط زناشویی، مشکلات جنس در روابط زناشویی، راهنمایی و آموزشهای قبل از ازدواج، جدائی، طلاق و مراحل و پی آمدهای آن، مشاوره قبل از ازدواج، گروه درمانی زن و شوهران، مسائل اخلاقی مشاوره زناشویی.

کار عملی: کار دانشجویی با زن و شوهران در حضور استاد و سایر دانشجویان، شبیه سازی تعارضات زناشویی در کلاس همراه با جلسات، بازخورد و بحث و تبادل نظر. طرح کیسهای کار عملی دانشجویان در کلاس و بحث گروهی در جهت تشخیص درمان مشکلات زناشویی.

منابع:

۱- مشاوره و درمان ازدواج، تالیف باقر ثنائی، انتشارات بعثت ۱۳۷۹.

2 - *Clinical Handbook of Marital therapy*, by N.S. Jacobson

A.S. Gurman, NY: Guilford press, 1986.

سنجش و ارزیابی در مشاوره خانواده و ازدواج

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: ۲ واحد نظری + ۱ واحد عملی

پیشنیاز: مشاوره خانواده دوره کارشناسی و آزمونهای ۱ و ۲.

هدف: شناخت انواع و نحوه کاربرد ابزارهای سنجش خانواده و ازدواج، ۲.

آماده سازی و اعتباریابی ابزارهای سنجش خانواده و ازدواج.

سرفصل درس: بخش یک

توصیف ابزارهای سنجش خانواده شامل دو موضوع (۱) سنجش خانواده و ازدواج به منظور تشخیص و درمان، (۲) سنجش به منظور پژوهش در خانواده و ازدواج. معرفی ابزارهای متعدد سنجش خانواده بر اساس طبقات سه گانه (الف) نوع، (ب) محتوا، (ج) آماج ابزار:

الف. نوع ابزارها: شامل آزمونهای نوشتاری مانند پرسشنامه‌ها و مقیاسهای درجه بندی، روشهای مشاهده‌ای، مصاحبه‌ها، نقاشی‌های کودکان، شجره نگار.

ب. محتوای ابزارها مربوط به (۱) والدین، (۲) روابط زناشویی، (۳) تعامل خانواده، (۴) نقشها، (۵) عشق، (۶) قدرت، (۷) ارتباط، (۸) کارآیی خانواده، (۹) ارزشهای خانواده، (۱۰) طلاق و متارکه، (۱۱) شبکه خویشاوندی، (۱۲) روابط ولی-فرزندی، (۱۳) FAD

ج. آماج ابزارها: شامل بررسی منظومه‌ها و زیر منظومه‌های خانواده، مانند خانواده هسته‌ای، زیر منظومه‌های ولی - فرزندی، روابط زن و شوهر، خانواده گسترده، روابط متقابل فرزندان، رابطه با بیرون خانواده.

معرفی مهمترین و کاربردی‌ترین ابزارهای سنجش خانواده و ازدواج از جمله مدل مک مستر، مدل فرایند، مدل ساختاری، طرحواره سه محوری، مدل چند وجهی، مدل بیورز

Enrich, Faces, circumplex Model, Beavers

کار عملی (بخش ۲):

فعال کردن دانشجویان در این زمینه‌ها: (۱) تهیه و ساخت یک آزمون، پرسشنامه یا مقیاس، (۲) ترجمه یکی از ابزارهای شناخته شده خانواده، (۳) جمع آوری تحقیقات انجام شده و ابزارهای بکارگرفته شده در ایران و کم و کیف آنها از نظر اعتبار و روایی و غیره، (۴) اجرای آزمون روی نمونه‌های واقعی و تحلیل نتایج و تهیه گزارش آن.

منابع:

۱ - DSM - IV → بخش روابط و اختلالات خانواده

۲. معیارهای سنجش خانواده ازدواج. تألیف دکتر باقر ثنائی‌ذاکر. تهران: انتشارات بعثت، ۱۳۷۹

2 - Roman, M. d Bauman G. Intraction Testing: A progress Report on The development of a Technique for the Assessment of Family Interaction and Decision Making. NIMH Grant progress Report, 1986 E.E.Filsinger + R.A Cewis. (1981).

3 - *Assessing marriage*. Beverly Hills. CA: sage.

4 - D.H.Olsen. etal. (1985) *family inventories*.

st.Paul. MN: Department of family social sciences, of Minnesota.

سمینار مسائل خانواده و ازدواج

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

زمان ارائه درس: نیمسال آخر

هدف: شناخت مسائل مربوط به مشاوره خانواده و ازدواج در ابعاد نیروی انسانی، وسایل و ابزارها، برنامه ریزی و اجرا در جامعه

سرفصل درس:

بررسی ساختار موسسات تربیت مشاور خانواده و ازدواج از نظر هیأت علمی و محتوای نظری و اجرایی آن. بررسی برنامه‌های پیشگیری و آموزش خانواده در موسسات مختلف، بررسی و تحلیل انواع مشکلات مربوط به خانواده‌ها و زن و شوهران. بررسی مشکلات و چگونگی عرضه خدمات مشاوره خانواده و ازدواج. بررسی مقایسه‌ای روشهای مشاوره خانواده با توجه به خانواده‌های ایرانی. بررسی وضع ابزارهای مربوط به سنجش خانواده و ازدواج. بررسی مشکلات خانواده‌های دارای مشکلات ویژه. بررسی تحقیقات انجام شده در زمینه مشاوره خانواده، ازدواج، طلاق و سایر زمینه‌های مربوطه. بررسی کم و کیف رعایت مسائل اخلاق حرفه‌ای در مشاوره خانواده و ازدواج. بررسی و نحوه رسیدگی به اختلافات خانوادگی و درخواستهای طلاق زوجین در محاکم قضایی.

* یادآوری

الف - در چهار هفته اول استاد درس رئوس مربوط به عناوین مذکور در شرح درس را در کلاس طرح و بحث می‌کند.

ب - دانشجویان با نظر استاد درباره یکی از موضوعات فوق یا زمینه‌های مربوط به آنها بررسی نموده و نتایج را در کلاس با سایر دانشجویان و استاد به بحث و گفتگو می‌گذارد و پس از ارائه کار خود آنرا تدوین و تنظیم نموده و برای ارزیابی تحویل استاد می‌دهد.

نام درس: کارورزی در مشاوره خانواده و ازدواج

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: عملی

زمان ارائه درس: نیمسال آخر تحصیلی

هدف: کسب تجربه و ورزیدگی در بکارگیری نظریه‌ها و فنون و مهارت‌های مشاوره خانواده و ازدواج و حل مشکلات مراجعان.

سرفصل درس:

دانشجویان بعد از شرکت در ۲ جلسه توجیهی، در مراکز مشاوره و بهداشت روانی، و... خصوصاً در مراکز مشاوره خانواده ازدواج و دارای اتاقهای مجهز به آینه، یکطرفه به کار منظم هفتگی با خانواده می‌پردازند. دانشجویان ابتدا به مشاهده و آشناسازی خود با ساختار مرکز و سایر همکاران و طرز کار آنها بپردازد. انواع مشاوره‌هایی که دانشجویان آنها می‌پردازند عبارتند از مشاوره‌های قبل از ازدواج، مشاوره ازدواج، مشاوره خانواده، مشاوره طلاق. محل کارورزی بهتر است در یک مرکز مشاوره وابسته به دانشگاه که مراجعان خارج از دانشگاه می‌پذیرند باشد تا امکان حضور دائمی کلی دانشجویان و استاد راهنما در مرکز وجود داشته باشد، در حین و بعد از جلسات مشاوره از نظرات استاد و دانشجویان به صورت کنفرانس مورد (کیس) بهره‌مند شوند. در غیر این صورت ۲ هفته یکبار جلسات گزارش فعالیت‌های مشاوره‌ای تشکیل خواهد شد. دانشجو باید حداقل با ۴ مورد (کیس) کار کند. دو مورد کار کامل مشاوره خانواده و دو مورد مشاوره ازدواج و طرح نتایج آنها در جلسات فوق عنوان کند. دانشجو باید لااقل دو جلسه از جلسات (یک جلسه مشاوره خانواده و یک جلسه مشاوره ازدواج)، را ضبط (ترجیحاً تصویری) نموده و به استناد (همراه با گزارش کتبی فعالیتها) و حتی الامکان در جلسات فوق مطرح شود و کلیه دانشجویان از بازخوردهای جمع بهره‌مند شوند.

**سرفصل دروس تخصصی گرایش
مشاوره توانبخشی**

مشاوره بحران

نوع واحد: ۱ واحد نظری + ۱ واحد عملی

پیشنیاز: نظریه‌های پیشرفته مشاوره و روان درمانی
هدف: آشنایی دانشجویان با روشها، فنون و مهارت‌های مشاوره بحران و
یادگیری بکار بردن آنها در هنگام مداخله در بحران

سرفصل درس:

تعریف بحران - انواع بحران:

الف) بحرانهای رشدی (انتقالهای خانوادگی و بحران، بحران‌های میان‌سالی
ب) بحرانهای موقعیتی (مرگ ناگهانی، جنگ، زلزله، سیل، بیکاری، ورشکستگی، اعتیاد، طلاق) -
اشخاص یاری دهنده در بحران (مددکاران اجتماعی، روانشناسان، روحانیون، نیروی انتظامی،
قضات و وکلا، پرستاران و سایر متخصصین بهداشتی، مشاوران) - تاریخچه مداخله در مواقع
بحرانی، راهبردهای مداخله در بحران (مداخله اولیه، مداخله ثانوی، بحران درمانی چند وجهی)
موقعیت‌های مداخله در بحران (مداخله در بحران در اتاقهای اورژانس بیمارستان، مداخله در بحران
در مدارس، مداخله در بحران در محل کار)

منابع

1) Karl' A.Slaikou crisis intervention: A Hand book for practice and
research second edition 1996 allyn Bacon.

مشاوره با معلولان جسمانی و روانی

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: ۲ واحد نظری و ۱ واحد عملی
پیشنیاز: روان‌شناسی و آموزش افراد استثنایی

سرفصل درس:

تعریف معلولیت، انواع معلولیت‌ها، آشنایی با ویژگیهای نسبی، شناختی، عاطفی و اجتماعی افراد معلول، نگرش متقابل خانواده و افراد معلول، روشهای پیشگیری از معلولیت، تاریخچه مشاوره با معلولین، روشهای مشاوره انفرادی و گروهی با معلولین جسمی (نا بینایان، ناشنوایان، حرکتی و...) روانی (عقب ماندگان ذهنی، افراد دارای اختلالات روانی) اجتماعی (جامع سستی‌ها، ناسازگاران، منحرفان اجتماعی (سارقین، قاتلین، قاچاقچی‌ها، روسپی‌ها) - مشاوره خانواده با خانواده‌های معلولان.

منابع:

۱- مشاوره و مصاحبه با افراد استثنایی، دکتر غلامعلی افروز

توانبخشی شغلی معلولان

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری - عملی

هدف: آشنا ساختن دانشجویان با اهداف و روشهای توانبخشی شغلی گروههای مختلف معلولین.

سرفصل درس:

تعاریف و مفاهیم معلولیت مرتبط با اشتغال، تعاریف توانبخشی شغلی از دیدگاههای WHO, ILO و سازمان بهزیستی، تاریخچه توانبخشی شغلی در ایران و جهان، اهداف توانبخشی شغلی، اهمیت اشتغال و ضرورت توانبخشی شغلی معلولی، اصول توانبخشی شغلی معلولین، راهنمایی و مشاوره در توانبخشی شغلی معلولین، رده بندی توانبخشی شغلی مشاوره و روان درمانی برای معلولین و خانواده آنها، فرایند ارزیابی پیش شغلی، مشکلات اشتغال معلولین، روشهای ایجاد و گسترش فرصتهای اشتغال معلولین (خود اشتغالی، شرکتهای تعاونی) مشکلات اشتغال معلولین، ارگونومی، بهداشت کار در رابطه با معلولین.

منابع:

۱- راهنمایی و مشاوره شغلی و نظریه‌های مربوط به آن، دکتر عبدالله شفیع آبادی.

۲- توانبخشی حرفه‌ای حمید رضا اسماعیلی.

۳- روشهای توانبخشی. حرفه‌ای معلولین علی اسلامی نسبت

مشاوره با معتادان

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

پیشنیاز: روان شناختی شخصیت + نظریه‌های مشاوره و روان درمانی
هدف: ایجاد فرصتی برای دانشجویان به منظور پی بردن به نشانه‌های رفتاری اعتیاد، آثار اعتیاد بر شخصیت و عملکرد فرد و روشها و فنون کمک به افراد معتاد.

سرفصل دروس:

تعریف اعتیاد (تعریف قانونی، تعریف پزشکی، تعریف روان شناختی) - آثار اعتیاد (خانوادگی، اقتصادی، شغلی، قانونی) - معرفی انواع مواد مخدر (تریاک، الکل، ماری جوانا، آرام بخش، کوکائین، هروئین، توهم زاها) - علل اعتیاد - تشخیص و ارزیابی اعتیاد (علائم بدنی، رفتاری، عاطفی، اجتماعی) - ابزار جداسازی و تشخیص (سیاهه استفاده از الکل DSMIV، فهرست ۲۰ سوالی) - روشها و فنون مشاوره اعتیاد (بررسی مدل مشاوره عملی - فنون خاص: توجه به همدلی، مواجهه، بازسازی شناختی، قراردادهای رفتاری - آموزش آرامش بخشی بدنی - روانی، آموزش ابراز وجود، انزجار درمانی) - استفاده از روشهای مشاوره گروهی (گروههای NA) - آموزش به خانواده معتادان و خانواده درمانی اعتیاد

مشاوره سالمندان

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

پیشنیاز: رشد ۲ + شخصیت

هدف: آشنایی دانشجویان با ویژگیهای سالمندان و تغییر زندگی سالمندی و شناخت مشکلات و مسائل آن و نحوه کمک به آنان

سرفصل درس:

مبانی روان‌شناختی سالمندی - آثار بیولوژیکی و فیزیولوژیکی رفتار سالمندان - فرایند روانی اجتماعی سالمندی جایگاه سالمندان در فرهنگها و دیدگاههای اعتقادی و جوامع مختلف - مشکلات جسمانی، روانی و اجتماعی سالمندان - اهمیت و ضرورت مشاوره با سالمندان روشها و رویکردهای مشاوره و روان درمانی سالمندان (ارتباط مجدد با اجتماع، کار، ورزش، تفریحات سالم، زندگی گروهی یا شبانه روزیها

(استفاده محدود از مهارتهای تخصصی) - خانواده درمانی یا سالمندان - مشاوره‌های گروهی با سالمندان

* دانشجوی موفق است برای واحد عملی حداقل سه مورد مشاوره سالمندی انجام داده و پس از گزارش آن به کلاس آنرا به صورت نوشته به استاد تحویل دهد.

منابع:

1 - Birren, J.E. and others 1990, Psychology of Aging, Academic Press Inc. N.2.

۲- روان‌شناسی سالمندی ترجمه حمزه گنجی و؟؟

۳- علی‌اکبر شعاری نژاد روان‌شناسی رشد بزرگسالان، چاپ اول، ناشر دنیای پژوهش ۱۳۷۵ تهران

خانواده و توانبخشی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: آسیب‌شناسی اجتماعی + مشاوره خانواده

هدف: آشنایی دانشجویان با خانواده معلولین و آثار معلولیت بر نظام خانواده و کسب مهارت و روشهای مشاوره با خانواده‌های معلولان.

سرفصل درس:

کلیاتی درباره سیستم‌ها خصوصاً خانواده و رابطه آن با معلولیت، اثرات معلولیت بر سیستم خانواده، وابستگی متقابل خانواده و معلول (جسمی، ذهنی، اجتماعی)، نقش خانواده در بروز و تشدید معلولیت‌ها، ارائه مسائل ازدواج و روابط زناشویی معلولین رابطه معلولین با فرزندان، آموزش و ارائه خدمات پیشگیرانه به خانواده معلولین، شیوه‌ها و روشهای کمک به خانواده برای سازگاری با وضعیت ناشی از وجود معلول، کمک به خانواده معلولین در شناسایی و بهره‌مندی از منابع و نهادهای یاری‌دهنده جامعه، نیروبخشی عاطفی و روانی به اعضای خانواده معلول، روشهای مشاوره و روان‌درمانی خانواده معلولین (تجهیز شبکه حمایتی، درمان مثلث‌سازیها و سپر بلاسازیها) بازسازی شناختی، رفتاری، ارتباطی)

کارورزی در مشاوره توانبخشی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: عملی

تعداد ساعات: ۶۴ ساعت

زمان ارائه درس: نیمسال آخر

هدف: کسب تجربه و ورزیدگی در بکارگیری روشها، فنون و مهارتهای مشاوره توانبخشی در کمک به حل مشکلات مراجعان نیازمند به مشاوره توانبخشی در موقعیت‌های گوناگون

سرفصل درس:

دانشجویان بعد از شرکت در دو جلسه توجیهی درباره چگونگی انجام فعالیت‌های کارورزی با هماهنگی با استاد در مراکز و سازمانهایی که به ارائه خدمات مشاوره توانبخشی میپردازند، (مانند مؤسسات بازپروری وابسته به سازمان بهزیستی، زندانها، مراکز بازپروری خصوصی، سرای سالمندان) حضور یافته بخشی از ساعات کارورزی (۲۰ ساعت) را به مشاهده نحوه مشاوره توانبخشی که توسط مشاوران مجرب انجام می‌شود می‌پردازند. بخشی دیگر از ساعات کارورزی حدود ۲۰ ساعت در انجام مشاوره‌های توانبخشی با سرپرست خود همکاری می‌نمایند و در بخش پایانی حدود ۲۴ ساعت به طور مستقل و تحت نظر سرپرست خود به مشاوره‌های توانبخشی اقدام می‌کنند و حداقل ۴ مورد مشاور (یک مورد مشاوره با معلولان جسمی روانی، یک مورد مشاوره با معتادان، یک مورد مشاوره با افراد دچار بحران، یک مورد مشاوره با یک سالمند) را انجام می‌دهند و دو مورد آنرا ضبط (ترجیحاً تصویری) نموده و با حضور استاد و سایر دانشجویان در کلاسهای حضوری که حداقل هر دو هفته یکبار به مدت ۲ ساعت تشکیل خواهد شد مورد بحث و بررسی و انتقاد و ارزیابی قرار میدهند و از نظرات استاد خود و سایر دانشجویان بهره‌مند می‌گردند.

جمهوری اسلامی ایران
دائرة فرهنگ و آموزش عالی

بیت عالی

تاریخ ۱۳۷۴/۱۱/۲۵

شماره ۱۱۳/۲۶۶۲

دستورالعمل اجرایی موضوع کاهش سقف واحدهای درسی
دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد
مصوب جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۳/۱۱/۲۳

- ۱- گروه‌های برنامه ریزی موظفند حداکثر ظرف مدت ۶ ماه برنامه‌های مصوب مربوط به خود را بازنگری کرده و سقف واحدها را تا حد مجاز کاهش دهند.
- ۲- برنامه‌های اصلاح شده از تاریخ ابلاغ، برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم الاجرا است.
- ۳- دانشجویان شاغل به تحصیل می‌توانند براساس سقف تعیین شده در برنامه جدید، به تشخیص گروه آموزشی مؤسسه ذی ربط و با رعایت شرایط زیر فارغ التحصیل شوند:
  - ۳-۱: واحدهای درسی الزامی دوره را اعم از عمومی، پایه، اصلی و تخصصی تا سقف مجاز در برنامه جدید، گذرانده باشند.
  - ۳-۲: برای رشته‌هایی که هنوز برنامه جدید آنها ابلاغ نشده است، سقف واحدها در دوره کارشناسی برای رشته‌های فنی و مهندسی ۱۴۰ واحد و برای سایر رشته‌ها ۱۲۵ واحد و برای دوره کارشناسی ارشد ۲۲ واحد است.
  - ۳-۳: آن دسته از دانشجویانی که در مشمول بند ۳-۱ قرار نمی‌گیرند یعنی تعداد واحدهای گذرانده شده آنها کمتر از حد مجاز است، می‌توانند از نیمسال تحصیلی بعد کمبود واحدهای درسی خود را تا سقف تعیین شده برابر برنامه جدید بگذرانند، در این صورت:
    - الف: کلیه واحدهای گذرانده شده قبلی دانشجوی، حتی اگر در برنامه جدید حذف شده باشد، پذیرفته می‌شود.
    - ب: در سبانی که در برنامه جدید با تعداد واحد کمتر یا بیشتر عرضه شده‌اند و دانشجویان در سبارا قبلاً گذرانده است، براساس همان تعداد واحد گذرانده شده از وی پذیرفته می‌شود و نیازی به گذراندن واحدهای اضافی برای آن نروس را ندارد.
    - ج: گذراندن سبانی از برنامه قدیم که در برنامه جدید حذف شده است، برای دانشجویان که آن درس را نگذرانده‌اند الزامی نیست.
    - د: برای فراغت از تحصیل در دوره‌های کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی ارشد پیوسته گذراندن کلیه دروس عمومی (مصوب جلسه ۲۸۲ مورخ ۱۳۷۳/۶/۲۰ شورای عالی برنامه ریزی) الزامی است.

مقرر جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی، مورخ ۱۳۷۳/۱۱/۲۳ در مورد دستورالعمل اجرایی کاهش سقف واحدهای درسی دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد صحیح است جهت اجرا ابلاغ شود.

دکتر سید محمد رضا چاشمی کلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: م. د. وزارت فرهنگ و آموزش عالی و

م. د. وزارت آموزش عالی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و

رئیس م. د. دانشگاه آزاد اسلامی

خواهشمند است دستور فرمائید به واحدهای مجری ابلاغ نمائید.

سید محمد کاظم نائینی

د. ا. ی. عالی برنامه ریزی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

بسم الله

تاریخ: ۱۳۷۴/۱۱/۲۴

شماره: ۲۳/۳۶۴۹

پیوست:

حداقل و حداکثر واحدهای درسی در مقاطع مختلف آموزش عالی
(مصوبات جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۲۵ و ۱۳۷۳/۱۱/۹)
شورای عالی برنامه ریزی

شورای عالی برنامه ریزی، به پیشنهاد گروههای برنامه ریزی و براساس بازنگری روی برنامههای آموزشی، حذف، دروس ناموفق و واحدهای غیر ضرور و ادغام شاخهها در بعضی از رشتههای تحصیلی، حداقل و حداکثر واحدهای درسی در مقاطع مختلف آموزش عالی را به شرح زیر تصویب کرد. این مصوبات از تاریخ تصویب قابل اجرا است و به موجب آن مصوبات قبلی لغو میگردند.

۱- دورههای کارشناسی: حداقل ۶۷ و حداکثر ۷۲ واحد
۲- دورههای کارشناسی: حداقل ۱۳۰ واحد و حداکثر ۱۳۵ واحد (برای رشتههای مختلف فنی و مهندسی حداکثر ۱۴۰ واحد)

۳- دورههای کارشناسی ناپیوسته: حداقل ۶۵ و حداکثر ۷۰ واحد

۴- دورههای کارشناسی ارشد ناپیوسته: حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ واحد (که از این تعداد ۴ تا ۱۰ واحد اختتام به پایان نامه دارد).

۵- دورههای کارشناسی ارشد پیوسته: حداقل ۱۷۲ و حداکثر ۱۸۲ واحد

۶- دورههای دکتری Ph. D: حداقل ۴۲ و حداکثر ۵۰ واحد (که از این تعداد ۱۶ تا ۳۰ واحد می تواند اختتام به رساله داشته باشد).

در این صورت:

الف: گروههای برنامه ریزی موظفند کلیه برنامههای مصوب رشتههای مربوط به خود را بررسی کرده و با حذف واحدهای غیر ضرور، سقف واحدها را در مقاطع مختلف تحصیلی به سطح تعیین شده فوق کاهش دهند.

ب: این تقلیل واحدها و برنامههای جدید برای دانشجویان ورودی سالهای تحصیلی ۱۳۷۳-۷۴ و بعد از آن قابل اجرا است.

ج: دانشجویان ورودی قبل از ۱۳۷۳ نیز میتوانند وضعیت تحصیلی خود را با برنامه جدید تطبیق دهند. در این صورت تطبیق واحدها و دروس با برنامههای جدید حسب مورد بر عهده شورای آموزشی گروه یا کمیته تحمیلات تکمیلی مؤسسه ذیربط است.

رای صادره جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی در خصوص تقلیل واحدهای درسی در مقاطع مختلف تحصیلی صحیح است به برحمته اجرا گذارده شود.

دکتر سید محمد رضا هاشمی کلیپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
معاونت محترم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
و رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

سید محمد کاظم نائینی

دبیر شورای عالی برنامه ریزی

۳۱۹